

Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

НН інститут Педагогіки і психології

Кафедра Психології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА В СИСТЕМІ ОСВІТИ

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 053 Психологія
(шифр і назва)

освітня-програма Практична психологія
Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

УХВАЛЕНО

Рішенням кафедри психології
Протокол № 1 від 27 серпня 2020 року

Загальна інформація про дисципліну

Назва дисципліни	Психологічна служба в системі освіти
Викладач	Кузікова С.Б. – доктор психологічних наук, професор, завідувач, професор кафедри психології
Профайл викладача (-ів)	https://psy.sspu.edu.ua/index.php/kafedra/sklad-kafedri/43-kuzikova
Контактний тел.	+380957978463
E-mail:	Kuzikova_svetlana@ukr.net
Сторінка курсу в Moodle	https://dl.sspu.edu.ua/course/view.php?id=2899
Консультації	Очна. Кафедра психології. Понеділок 10.00-12.00

Анотація до дисципліни

Дисципліна «Психологічна служба в системі освіти» спрямована на формування у студентів теоретичних знань і вироблення практичних навичок щодо особливостей діяльності психологічної служби в системі освіти, історії її створення, змісту, мети, основних завдань, напрямів та технологій роботи.

Дисципліна охоплює широке коло питань стосовно особливостей розвитку особистості в дитячо-юнацькому віці, можливих труднощів цього розвитку, аналізу їх причин і змісту, методів дослідження та шляхів і засобів подолання.

Знання з навчальної дисципліни формують компетентного конкурентоспроможного фахівця в галузі психології що здатен вирішувати типові професійні завдання у плануванні, організації та наданні дієвої психологічної допомоги особам у кожному конкретному віці. Основними перевагами дисципліни є її практична спрямованість. Вивчення цього курсу дає можливість студентам опанувати психологічні технології психодіагностичної, психопрофілактичної та психокорекційної роботи психолога з дітьми дошкільного, молодшого шкільного, підліткового, юнацького віку, що сприяє формуванню у них готовності до майбутньої професійної діяльності.

При викладанні дисципліни застосовуються активне соціально-психологічне навчання, ситуаційні завдання, тренінгові вправи, ділові ігри, презентації, консультативні бесіди, що розвивають у студентів психологічне мислення та навички фахового спілкування й розв'язання психологічних проблем клієнтів. Заняття зі студентами відбуваються на засадах діалогу та партнерської взаємодії.

Мета і завдання дисципліни

Мета: забезпечити загальну теоретико-прикладну підготовку бакалаврів у галузі психологічної служби в системі освіти, яка слугуватиме основою для їхньої практичної роботи, що пов'язана з функціями практичного психолога системи освіти.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Психологічна служба в системі освіти» є з'ясування причин виникнення та змісту труднощів розвитку особистості, засобів їх дослідження, можливостей розв'язання та попередження.

Освітньою програмою визначені наступні **програманні компетентності**.

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що

передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацювати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК8. Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Формат дисципліни

Обсяг дисципліни

Вид занять	Загальна кількість годин
лекції	12
практичні заняття / семінарські / лабораторні/ індивідуальні	14
консультації	2
самостійна робота	62

Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс навчання	Семестр	Кількість кредитів/годин	Кількість змістовних модулів	Форма контролю	Нормативна/вибіркова
2023	4	7	3/90	4	екзамен	обов'язкова

Результати навчання

Програмні результати, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна:

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

- ПП11.* Скласти та реалізувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.
- ПП12.* Скласти та реалізувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.
- ПП14.* Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.
- ПП16.* Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
- ПП18.* Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Після успішного вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть:

- РН1.* Знати особливості розвитку особистості в онтогенезі в контексті завдань психологічної служби в системі освіти стосовно кожного вікового періоду;
- РН2.* Ідентифікувати можливі труднощі розвитку особи в дитячо-юнацькому віці, визначати засоби дослідження особистісних проблем та пропонувати шляхи їх розв'язання;
- РН3.* Скласти програми психодіагностичного обстеження, розвивальні програми та психокорекційні програми розв'язання психологічних проблем особистості за запитом; скласти рекомендації для найближчого оточення дітей (батьки, вчителі) у контексті проблем, що розв'язуються;
- РН4.* Застосовувати отримані практичні навички проведення психодіагностичної, психокорекційної роботи із дітьми дошкільного, молодшого шкільного віку, підлітками, юнаками;
- РН5.* Застосовувати в практиці підбір процедур (методів, технік) індивідуальної і групової психопрофілактичної та психокорекційної роботи;
- РН6.* Знати та дотримуватися у власній психодіагностичній та психокорекційній практиці етичних принципів професійної діяльності психолога.

Тематичний план вивчення дисципліни

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових розділів:

Розділ I. Загальні питання організації та діяльності психологічної служби в системі освіти

Тема 1.1. Історія створення та сучасний стан психологічної служби в системі освіти

Тема 1.2. Питання організації психологічної служби в системі освіти

Розділ II. Робота психолога з дітьми дошкільного віку

Тема 2.1. Психологічні особливості і труднощі розвитку дітей дошкільного віку

Тема 2.2. Психодіагностична та психокорекційна робота з дошкільниками

Розділ III. Робота психолога з дітьми молодшого шкільного віку

Тема 3.1. Психологічні особливості і труднощі розвитку дітей молодшого шкільного віку

Тема 3.2. Психодіагностична та психокорекційна робота з молодшими школярами

Розділ IV. Робота психолога з особами підліткового та юнацького віку

Тема 4.1. Психологічні особливості і труднощі особистісного розвитку підлітків та юнаків

Тема 4.2. Психодіагностична та психокорекційна робота з підлітками та юнаками

Політика дисципліни

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення Кодексу академічної доброчесності [Кодекс академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка]. Окреслимо його основні складові.

Складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб.

Надавати для оцінювання лише результати власної роботи.

Не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/ покращити результати інших студентів.

Не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Академічна доброчесність

У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти робота оцінюється на мінімальний бал

Система оцінювання та вимоги

Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	Студент виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання. Студент вільно висловлює думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях.
B	Студент виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем
C	Студент вільно (самостійно) володіє вивченим обсягом матеріалу і застосовує його на практиці; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.
D	Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача.

E	Студент може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки
FX	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного відтворення окремих фактів, здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень
F	Студент не володіє навчальним матеріалом

Розподіл балів які нараховуються студентам

Розділ I		Розділ II		Розділ III		Розділ IV		К. робота	ІНДЗ		Разом	Загальна сума	
T 1.1	T 1.2	T 2.1	T 2.2	T 3.1	T 3.2	T 4.1	T 4.2						
Поточний контроль													
	5	5	5	5	5	5	10	10			50	100	
Контроль самостійної роботи													
									25		25		
Разом											75		
Підсумковий контроль (екзамен)										25	25		

T 1.1, T 1.2 ... T 4.1 – теми розділів

Відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С.Макаренка», при оцінюванні результатів навчання з дисципліни «Психологічна служба в системі освіти» можливо перезарахування балів (максимально 20 балів) за позанавчальну фахову активність студентів (сертифікована участь в конференціях, тренінгах, написання статей тощо).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основні:

1. Кузікова, С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції [Текст] : навчальний посібник / С. Б. Кузікова. – 2-ге видання, перероблене, доповнене. – Суми, 2020. – 300 с. [<http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/9286>].
2. Психологічна служба : Підруч. / [В.Г.Панок (наук. ред.), А.Г.Обухівська, В.Д.Острова та ін.]. – Київ : Ніка-Центр, 2016. – 362 с.
3. Рабочая книга школьного психолога / [Дубровина И.В., Акимова М.К., Борисова Е.М. и др.]; под ред. И.В. Дубровиной. – М.: Просвещение, 2007. – 303 с.
4. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: навч. посіб. / М.В. Савчин, Л.П. Василенко. – К.: Академ-видав, 2006. – 360 с.

Додаткові:

5. Алексеева Ю.А., Артемчук О.Г., Шишова О.М. Психодіагностика дітей та підлітків (Для психодіагностичної практики студентів) Навчально – методичний посібник. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. - 108 с.
6. Гільбух Ю.З., Коробко С.Л., Кондратенко Л.О. Визначення психологічної готовності дитини до шкільного навчання / Ю.З. Гільбух, С.Л. Коробко, Л.О. Кондратенко // Початкова школа. – 1988. – №7. – С. 5-18
7. Дитячі страхи. Діагностика та корекція / За ред. Л. Райчук. – К.: Редакції загально педагогічних газет, 2014. – 120 с.
8. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія: навч. посіб. / Т.В. Дуткевич. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.
9. Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби : [метод. рек.] / авт.-упор.: В. М. Горленко, В. Д. Острова, Н. В. Сосновенко, І. І. Ткачук ; за заг. ред. В. Г. Панка. – Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. – 106 с.
10. Кузікова С. Б., Щербак Т. І. Психологічні особливості становлення децентрації в юнацькому віці // Науковий вісник Херсонського державного університету. Збірник наукових праць. Серія: Психологічні науки. Випуск 3.– Херсон : Херсонський державний університет, 2019. – С. 65-73.
11. Кузікова С.Б. Психотехнології особистісного саморозвитку в юнацькому віці: генеза образу Я / С.Б. Кузікова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Збірник Наукових праць. Серія психологічні науки. Випуск 3. Том 1. Серія психологічні науки. - Херсон : Херсонський державний університет, 2016. – С. 124–129.
12. Кузікова С.Б. Формування психологічної компетентності молодших школярів в контексті профілактично-корекційного супроводу їх розвитку // Теоретичні і прикладні проблеми психології : Збірник наукових праць № 2 (37), 2015 р. - Сєвєродонецьк: Вид-во Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, 2015. – С. 219–226.
13. Організація та науково-методичне забезпечення діяльності психологічної служби і ПМПК / за наук. ред. В.Г. Панка та І.І. Цушка. – Електрон. дані. – Київ : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. – 90 с.

14. Основи практичної психології / [Панок В.І., Титаренко Т.М., Чепелева Н.В. та ін.]; під ред. В.І. Панка. – [Третє стереотипне видання]. – К.: Либідь, 2006. – 536 с.
15. Павлик Н. В. Гармонізація характеру старшокласників: спецкурс / Н.В. Павлик; - К.: Ред. загальнопедагогічних газет, 2014. – 128 с
16. Палій А. А. Методи діагностики психічного розвитку дітей. - Івано-Франківськ. 2013. – 430 с.
17. Проблеми розвитку та корекція емоційної сфери молодшого школяра / Упоряд. О. А. Атемасова. – Х.: Вид-во «Ранок», 2010. – 176 с. – (Бібліотека шкільного психолога).
18. Робота психолога та соціального педагога в закладах освіти. Збірник нормативних документів / Укладач І.С. Загурська. – Житомир, 2010. – 85 с.
19. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога. В 2 кн. Кн.1: Система работы психолога с детьми разного возраста: Учебное пособие. - М.: ВЛАДОС, 2008. – 384 с.
20. Kuzikova S. Model of psychological correction of crisis of adolescence [Модель психологічної корекції кризи підліткового віку] / S. Kuzikova / Психологія особистості [Науковий журнал]. – Івано–Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2016. – № 1 (7) – С. 24–33.